

TÜRKİYE'DE EKOLOJİ SUÇ İLİŞKİSİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR ÇALIŞMA

Dr. Tülin GÜNŞEN İÇLİ(*)
Nülfar ÖZCAN(**)

I- GİRİŞ

Ekoloji-Şehirleşme ve Suç:

Ekoloji ve suç ile ilgili olarak yapılan çalışmaların başlangıcı 1800'lü yıllara, özellikle 1840 yılında İngiltere'de yapılan çalışmalara dayanmaktadır. Endüstri İhtilalinden sonra, şehirlerin hızla büyümesi, şehirlerin çehresinde değişimler yaratmıştır. Bu konuda çalışmaları olan A. Allison, "Principles of Population" (Nüfusun Prensipleri) (1840) adlı kitabında bu konu üzerinde durmuştur. Yazara göre; büyük raslantılar sonucu gelişen nüfus hareketleri, bilimde ve sanatta görülen cesaret verici gelişmeler, gerçekleştirilen yeni yatırımlar toplumsal durumları etkilemiş ve onlarda da değişiklikler yaratmıştır (Levin and Lindesmith 1971: 47-50).

1856 yılında ise Turner, konu ile ilgili olarak yayınladığı raporunda, gençlik suçluluğunun çocuk çetelerinde hakim olan arkadaşlık duygusunun yarattığı birlik bilinci sonucu ortaya çıktığını, bunun Londra şehri için özel problemler yarattığını söylemiştir (Levin ve Lindesmith 1979: 50).

(*) Doçent; Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi.

(**) Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü Araştırma Görevlisi.

Mayhew ve Fletcher de ekoloji ve suçluluk konusunda çalışmalarıyla tanınırlar. 1851 yılında "Londra Cezaevi" (The Criminal Prison of London) adlı eserlerinde, genellikle suça neden olan ekolojik problemler ve Londra hakkındaki istatistiklerden de yararlanarak suç konusunda açıklamalar yapmışlardır. Özellikle Londra'daki hükümlüler üzerinde yaptıkları incelemelerde, ekolojik yapı-suç ilişkisini göstermeye çalışmışlardır (Levin ve Lindesmith 1971: 52-54).

Ekoloji teorileri belli fenomenlerin dağılımını ve çevreleriyle ilişkilerini inceler. Ekoloji ile uğraşanlar suçu, çevrenin değişimi ile birlikte ortaya çıkan sosyal değişimin bir fonksiyonu olarak açıklamaya çalışırlar. Ekoloji-suç ilişkisini inceleyen araştırmalara örnek olarak, 1920-30'larda Chicago çalışmaları, 19 yy'da Kartografik Okul, Guerry'nin Fransa'da, Quetelet'nin Belçika'daki ilk çalışmaları ve onların İngiltere'de Mayhew ve Fletcher üzerindeki etkileri verilebilir (Reid 1981: 131). Guerry yaptığı çalışmalar sonucunda, şehirlerde suç bölgeleri olarak adlandırdığı, yüksek oranda suç işlenen bölgelerde mala karşı suçların yoğun olduğunu göstermiştir. Araştırmalarını gerçekleştirdiği Fransa'da, Paris gibi endüstrileşmenin yoğun olduğu şehirlerde, limanlarda özellikle profesyonel suçların artma eğiliminde olduğunu belirtmiştir (Moris 1971: 72-73).

O halde sosyal ekoloji teorisi Quetelet'nin demografik araştırmaları ile Shaw ve McKay'ın saha çalışmaları, Merton, Cohen ve Ohlin'in değer ağırlıklı araştırmaları ile devam eden teoriler zincirinin son halkasını teşkil eder. Bununla birlikte günümüzün sosyal ekoloji teorisyenleri normların geçişliliği, kültür çatışmaları, fırsatların elde edilemez oluşunun farkedilmesi gibi mikro düzeyli analizlerle çok az ilgilidirler. Bu teorisyenlerin asıl ilgileri yoksulluk oranı, nüfus değişimleri, yerleşim yerinin özellikleri, sosyal eşitsizlik ve göreceli rahatsızlık gibi makro düzeyde değişkenlere yoğunlaşmıştır. Teorik modelleri, geniş örneklemelerden elde edilen veri-

lerin, ileri düzeyde istatistiksel analizlerle test edilmesine dayanır. Bu geleneğin kökleri 1950 ve 1960'larda Lander'ın Baltimore'da, Bordua'nın Detroit'te ve Chilton'un Indianapolis'te yaptıkları ve kötü yaşam koşulları, düşük gelir düzeyi gibi özelliklerin yüksek suçluluk oranlarıyla birlikte bulunduğunu gösteren çalışmalarına dayanır.

Shaw ve McKay gibi bazı araştırmacılar doğrudan sosyal organizasyonsuzluk ve suç ilişkisi üzerine yoğunlaşırken, diğerleri kötü ekonomik koşulların ve çevre baskısının suçluluktaki rolü ile ilgilenmişlerdir.

Park ve Burgess'den etkilenen Shaw ve McKay gençlik suçluluğunun ekolojik modelini özellikle lokal yerleşim yerinin dinamiklerine dayandırmışlardır. Onların Chicago'da "Gençlik Suçluluğu Araştırma Enstitüsü"nde yaptıkları çalışmalar ekoloji-suç ilişkisini inceleyen daha sonraki çalışmalara temel teşkil etmiştir (Coldwell 1965: 188).

Shaw ve McKay, şehrin düşük kira ödenen kenar mahallelerini suçluluğun yüksek olduğu merkezler olarak kabul etmişler ve suçlu bölgeleri olarak adlandırdıkları bu bölgelerin özelliklerini şöyle sıralamışlardır:

1. Bu bölgelerde fiziksel yapıda bozulma görülür.
2. Bu bölgeler ticaret merkezleri ve endüstrileşmenin yoğun olduğu yerlerin yakınında bulunur.
3. Bu bölgelerde nüfus yoğunluğu fazladır.
4. Bu bölge nüfusunda göçmenler çoğunluktadır (Broom ve Selznick 1969: 577).

Shaw ve McKay'e göre suçluluk oranının yüksek olduğu merkezi iş bölgesini çevreleyen geçiş bölgesinde bu özelliklere ek olarak diğer tür sosyal problemler de sık görülür. Bu bölgelerde suçluluk

gelenek halinde kuşaktan kuşağa özellikle erkek çocuklara geçirilmektedir. Ayrıca bu bölgelerin ayırıcı özelliği sosyal organizasyonsuzluktur.

1960-1970 yılları arasında gençlik suçluluğundaki değişme oranlarını 74 yerleşim yerinde ırk açısından inceleyen Heitgerd ve Bursik, ırk kompozisyonunun bu değişmelerde etkin olduğunu göstermişlerdir (Heitgerd ve Bursik 1987).

Görelî rahatsızlık ve suçlulukla ilgilenen Richard Blach, Wesley Skogan John Farley, Robert Sampson ve Richard Rosenfeld suçluluğun beklentileri (örneğin iyi öğrenim görmek -iyi bir meslek sahibi olarak yüksek gelir elde etmek gibi) yüksek olan alt sosyo-ekonomik bölgelerde sık görüldüğü sonucuna ulaşmışlardır. Harvey Krallın ve arkadaşları, ekonomik eşitsizliğin özellikle adam öldürme oranları üzerinde etkili olduğunu sonucuna varmışlardır (Siegel 1989: 177-78).

Chicago Üniversitesinde kurulan ekolojik okul Burgess'in "Çemberler Teorisi"nden (1923) yoğun biçimde etkilenmiştir. Burgess'e göre bu teori Chicago yanında diğer şehirlerin büyümelerini de açıklar. Burgess çalışmasında iş yerlerinin ve ilk kuşak kalifiye olmayan göçmen işçilerin evlerinin bulunduğu merkezden başlayarak giderek genişleyen çemberler halinde beş yerleşim yerinden söz eder.

Merkezden çevreye gidildikçe suç oranlarında azalma görülür. Bu durum nüfus sıklığı, yoksulluk, suçlu tiplerin prestijlerinin yüksek oluşu gibi bölgenin özellikleri ile açıklanabilir (Caplow 1971: 282-285).

Park ve Burgess'e göre, şehir doğal alanının iki ortak görüntüsü vardır:

1. Yerel toplulukların topografisi ve ekolojik yapısı,
2. Kültürel yaşam tarzları, adetler, moda vb. (Burgess ve Bogue 1967: 7).

Gene bu araştırmalara göre Őhrin ekolojik yapısı, nüfus, teknoloji ve ekolojik düzenlemelerden oluşur. Kültürel zellikleri ve yaşam tarzları ise o Őhrin toplumsal yapısını oluşturur. Araştırmalarını gerçekleştirdikleri Chicago Őhrinde organize suçların giderek arttığını ifade eden araştırmacılar, suçluluğu kontrol edici yöntemlerin geliştirilebilmesi için daha çok araştırmaya gerek olduğunu da belirtmişlerdir (Landesco 1967: 291-292).

A.Cohen ve M. Felson, ceza hukukundaki doğrudan temas ile gerçekleşen yağmacı ihlalleri incelemek için ekolojik yaklaşımı kullanmışlardır. Bu tür ihlaller bir kişinin kesin ve amaçlı olarak başka bir kişinin malına veya canına zarar vermesini içerir (Reid 1981: 137).

Kenneth Tardiff, Richard McCrahey Őhirde bazı bölgelerde göreli ekonomik eşitsizliğin ve istihdam imkanlarının sınırlı olmasının suç oranlarını yükselttiği sonucuna varmışlardır (Stegel 1989: 178).

Judith ve Peter Blau ise, sosyal adaletsizliğin kızgınlık ve sosyal organizasyonsuzluğa yol açtığını düşmanlığın sergilenmesine ve suçlu davranışına neden olduğunu ifade etmişlerdir (Stegel 1989: 177).

Şehirleşme sonucu sosyal yapıda meydana gelen değişmelerin yarattığı olumsuzluklar araştırmacıların ilgisini çekmiş, Şehirleşme ve suçluluk ilişkisi bir çok çalışmaya konu olmuştur. Şehirleşmenin suç oranlarını artırdığını ileri süren Durkheim'dan sonra Sutherland ve Cressey, Borners ve Teeters, Shaw ve McKay Şehirlerde suçluluğun genel özelliklerini inceleyen araştırmacıardan bazılarıdır.

Türkiye'de genel olarak suç konusunda yapılan çalışmalar bilindiği gibi çok az sayıdadır. Bu husus yerleşim yeri, fizik evre ve suçluluk için de geçerlidir.

Türkiye'de 1964-68 yılları arasında Ereğli'deki sanayileşme sürecinin suç oranları üzerine etkisini inceleyen araştırmasında Dönmezer, 1965-66 yılları arasında Ereğli'de suç oranlarının % 30 oranında arttığını belirtmiştir. Bu çalışmada suç oranlarındaki artışın nedeni olarak 1965'den itibaren bölgeye gelen sanayi işçilerinin nitelikleri gösterilmiştir. Örgütsüz, konut sıkıntısı içindeki bu insanların önce suçluluğu artırdıkları fakat daha sonra geçen iki yıllık süre içinde topluma uyum sağlayarak potansiyel suçlu olmaktan çıktıkları görülmüştür. Bu da suç oranlarında düşüşe neden olmuştur. Dönmezer'e göre suçluluğun artma nedeni, sanayileşmeyle birlikte ortaya çıkan organizasyonsuzluktur. Toplumların kendine özgü normatif düzeni, sosyo-ekonomik şartları bu geçici organizasyonsuzluğu etkilemekte ve sosyal yapı çok geniş ölçüde zarar görmeden, yeniden bütünleşme ve organizasyon sağlanmaktadır (Dönmezer 1974: 134-145).

Türkiye'de cezaların ağırlığına rağmen adam öldürmenin çatışma çözmede bir araç olarak kullanılması, kıştıya prestij kazandırması, bir gurur kaynağı olması ve çevrenin kan gütme olayında bireye baskı yapması, özellikle kırsal kesimde adam öldürme suçunun yüksek oranda görülmesine neden olmaktadır (İçli 1989: 44-45). Adam öldürme yanında diğer suç türlerinde de örneğin, uyuşturucu madde suçlarında çevre önemli bir faktördür. Kişinin ailesinde veya yakın çevresinde esrar veya başka bir tür uyuşturucu kullanılması, onun uyuşturucuya yönelmesini kolaylaştırabilir (İçli 1984: 126).

Şehir ve suç konusunda bir başka çalışma Farley'e aittir. Bu çalışmada şehir-banliyö eşitsizliğinin çok fazla olmamakla birlikte soygun ve araba hırsızlığı oranlarına istatistiksel açıdan önemli derecede etki ettiği gösterilmiştir (Farley 198).

II- ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Araştırmanın Önemi

Önemli bir sosyal problem olan suç yakın zamana kadar az sayıdaki sosyolojik çalışma dışında genel olarak hukukçular tarafından incelenmiş ve suçun hukuksal özellikleri, suçluya verilecek cezalar temel odak noktasını teşkil etmiştir. Son yıllarda suç sosyolojisi Türkiye'de yavaş yavaş gelişmeye başlamış ve sosyologların bu alana ilgisi artmıştır.

Suç sosyolojisi alanında yapılmış çalışmaların azlığı, saha araştırmalarında Türkiye ile ilgili geniş bir teorik çerçeve oluşturmaya imkan vermemektedir.

Buna rağmen hızlı bir değişme süreci yaşayan toplumumuzda, suç probleminin bilimsel açıdan incelenmesi ve suça neden olan faktörlerin belirlenmesi, en azından ilgili kurumlar tarafından gerekli önlemlerin alınmasını kolaylaştırarak suçun Batı toplumlarındaki boyutlara ulaşmasını büyük ölçüde engelleyebilir.

Suçun bilimsel olarak incelenmesi; kuralların kaynaklarını, bu kurallar ile sosyal yapı arasındaki ilişkileri, bu kuralların ihlal edilmesinin nedenleri ve sonuçları ile suçlu davranışın önlenmesi ve kontrolünü kapsar. Diğer yandan, suçun bilimsel olarak incelenmesi sonucu elde edilen bilgiler tekrar ceza yasasına etki ederek yasaların yeniden yorumlanması ve suçun tabiatının yeni fikirler ve görüşler açısından incelenmesine yardımcı olur. (Sykes 1963: 1-4).

Diğer ülkelerin aksine ülkemizde suç konusunda sosyolojik yönden yaklaşan araştırmalar bazı tür suçlar için çok az, bazıları için de hiç yoktur.

Suçluluğun neden bazı sosyal yapılarda diğerlerinden sık görüldüğü, hangi sosyal, ekonomik ve kültürel koşullarda, hangi tür sosyal ilişkilerin hakim olduğu yapılarda suçluluğun arttığı veya

azaldığı, kısaca sosyal yapı içinde kişileri suça iten nedenler ancak bu konuyu içeren detaylı bilimsel analizlerin periyodik olarak yapılması ile büyük ölçüde aydınlatılabilir.

Araştırmanın Metodu ve Hipotezleri

Suçluluğun, sosyal kültürel ve ekonomik yapının bir ürünü olduğu sayılıştısından hareketle, suç olgusunun sosyolojik özelliklerini ve Türkiye'de suçluluğun nedenlerini belirlemeyi amaçlayan araştırmamız, gerekli izinlerin elde edilmesiyle 1989 yılı kasım ayında başlamış ve anketlerin tümünün uygulanması 1991 yılı başlarına kadar sürmüştür.

Araştırma için Türkiye'de bütün cezaevlerinde bulunan hükümlülerin % 10'unu oluşturan 4.000 hükümlü sistematik yolla örnekleme dahil edilmiş, daha sonra geçersiz soru kağıtlarının inceleme dışı bırakılmasıyla, örneklem büyüklüğü 2934'e inmiştir. Örnekleme dahil edilen cezaevleri şunlardır: Aydın Kapalı, Bolu Kapalı ve Yarıaçık, Bursa E tipi, Ceyhan (Mercimekli) Tarımaçık, Çorum Kapalı ve Yarıaçık, Denizli Kapalı, Erzurum Kapalı ve Yarıaçık, Merzin E Tipi, Sivas Kapalı ve Yarıaçık, Tokat Kapalı, Ödemiş Kapalı, Kocaeli Kapalı, Zonguldak Kapalı, Ordu Kapalı ve Yarıaçık, Salıhlı Kapalı, Ünye Kapalı, Dalaman Tarımaçık, Osmaniye Kapalı, Edirne Tarımaçık Cezaevi.

Çalışma teorik ve uygulamalı olmak üzere iki aşamadan oluşmuştur. İlk aşamada konu ile ilgili literatür taranmış, daha önce yapılmış olan araştırma sonuçları incelenmiştir. Elde edilen bilgilerle incelenecek değişkenler açısından suç konusunda detaylı bir teorik çerçeve hazırlanmıştır. Suç konusunda ülkemizde yapılmış sosyolojik çalışmaların azlığı, teorik bilgi birikimini çoğunlukla yabancı literatürden sağlamamıza neden olmuştur. Bu teorik çerçevenin ışığı altında hazırlanan hipotezleri deneyecek şekilde bir soru kağıdı hazırlanmıştır. Açık uçlu ve çoktan seçmeli olarak

hazırlanan soru kağıdı 93 soru ihtiva etmektedir. Soru kağıdında hükümlünün yaş, cinsiyet medeni hal gibi demografik özellikleri yanında, kendisinin ve ailesinin sosyo-ekonomik durumunu, yaşadığı yerin kültürel özelliklerini, hükümlünün aile ve arkadaş çevresi ile ilişkilerini, suç işleme nedenini ve şeklini, yaşadığı yerin ve yakın çevresinin suçluya karşı tutumunu ortaya çıkarmaya yönelik sorular yer almaktadır.

Araştırma sonuçları frekans tabloları haline getirilmiş, bazı değişkenler için ortalama ve standart sapma hesaplanmış, artış ve azalmalar grafikler halinde ifade edilmiştir. Daha sonra bazı değişkenler arası ilişkiler hesaplanmıştır. Bu ilişkiler çapraz tablolar da χ^2 yardımıyla ifade edilmiştir. Aralarında ilişki saptanan değişkenler için işlenen suç türü üzerinde hangi değişkenlerin etkili olduğunu saptamak üzere çoklu analiz yapılmış, işlenen suç türü kontrol altında tutularak ilişkinin anlamlılığı ve gücü test edilmiştir.

Elde edilen sonuçlar ışığında hipotezler test edilerek geçerlilikleri tartışılmıştır.

Araştırmanın Hipotezleri:

1. Cana karşı suçlar ve kız kaçırma kırsal kesim suçları olma özelliğini taşırlar.
2. Kırsal kesimde adam öldürme ve kız kaçırma suçu sonrası kan davası başlamaktadır.
3. Kırsal kesimde adam öldürme suçunun işlenmesinde bazı kültürel faktörler etkin rol oynar.
4. Göç suçlulukta etkili bir faktördür.
5. Suçluların ailelerinde ve arkadaş çevrelerinde de suç işlemiş kişiler vardır.

III- BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE EKOLOJİK YAPI SUÇ İLİŞKİSİ

Tablo 1: Hükümlülerin İşledikleri Suç ile Yaşadıkları Yer Arasındaki İlişki

HALHASUÇ VE YAŞAYER
Sayı YAŞAYER
Satır Yüzdeleri
Sütun Yüzdeleri
Toplam Yüzde

HALHASUÇ	1 İL	2 İLÇE	3 KÖY	Satır Toplamı
1	29.6 48.4 18.3	17.6 56.4 10.9	52.8 76.5 32.7	1729 62.0
2	63.0 19.0 7.2	23.2 13.7 2.7	13.8 3.7 1.6	319 11.4
3	52.3 7.5 2.8	19.2 5.4 1.0	28.5 3.6 1.5	151 5.4
4	24.4 2.9 1.1	15.0 3.5 .7	60.6 6.5 2.8	127 4.6
5	28.2 2.3 .9	34.1 5.4 1.0	37.6 2.7 1.1	85 3.0
6	56.4 18.8 7.1	22.4 14.6 2.8	21.2 6.3 2.7	353 12.7
7	42.3 1.0 .4	23.1 1.1 .2	34.6 .8 .3	26 .9
Sütun Toplamı	1056 37.8	541 19.4	1193 42.8	2790 100.0

Ki-Kare = 310.34973

Anlamlılık = .00001

İstatistik	Değer	Yaklaşık Anlamlılık
Cramer'in V'si	.23584	.00001

HALHASUÇ: 1. Adam öldürme, 2. Hırsızlık, 3. Uyuşturucu suçları, 4. Kızkaçırma,
5. Cinsel suçlar, 6. Gasp ve diğer suçlar, 7. Birden fazla suçluluk.

Hükümlülerin yaşadıkları yerleşim yeri ile işledikleri suç arasında oldukça güçlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($P < 0.05$). Her üç yerleşim yerinde yaşayanlar adam öldürme suçunu sık işlerken bu suçu en sık işleyenlerin yerleşim yerinin köy olduğu tablodan görülmektedir.

Hırsızlık cinsel suçlar, gasp, değerli kağıt, evrak, sahte senet, çek suçları en sık ilde daha sonra ilçede yaşayanlar tarafından, kız kaçırma suçu ise köyde yaşayanlar tarafından işlenmektedir. Ayrıca uyuşturucu suçları da en sık şehirde yaşayanlar tarafından işlenmektedir.

Tablo 2: Hükümlülerin İşledikleri Suç ile Suç Yeri Arasındaki İlişki

HALHASUÇ VE SUÇYERİ

Sayı SUÇYERİ

Satır Yüzdesi

Sütun Yüzdesi

Toplam Yüzde

HALHASUÇ	1 Ev	2 Sokak	3 Tarla	4 Diğer	Satır Toplamı
1	20.4 60.0 12.7	46.4 62.0 28.9	19.6 81.3 12.2	13.6 49.3 8.5	1615 62.3
2	20.9 11.7 2.5	62.1 15.7 7.3	2.3 1.8 .3	14.7 10.1 1.7	306 11.8
3	19.7 4.7 1.0	47.0 5.1 2.4	3.8 1.3 .2	29.5 8.7 1.5	132 5.1
4	38.0 8.4 1.8	27.3 2.7 1.3	19.8 6.2 .9	14.9 4.0 .7	121 4.7
5	51.9 7.5 1.6	27.8 1.8 .8	15.2 3.1 .5	5.1 .9 .2	79 3.0
6	12.4 7.1 1.5	45.2 11.8 5.5	6.4 5.1 .8	36.0 25.3 4.4	314 12.1
7	12.0 .5 .1	40.0 .8 .4	20.0 1.3 .2	28.0 1.6 .3	25 1.0
Sütun Toplamı	548 21.1	1208 46.6	390 15.0	446 17.2	2592 100.0

Ki-Kare = 279.10666

Anlamlılık = .00001

İstatistik	Değer	Yaklaşık Anlamlılık
Cramer'in V'si	.18946	.00001

Hükümlülerin işledikleri suç türü ile suçun işlendiği yer arasında da oldukça güçlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Tablodan görüldüğü gibi suçların % 46.6'sı sokakta işlenmiştir. Adam öldürmelerin daha ziyade sokakta, cinsel suçların ve kız kaçırmaların da evde gerçekleştiği görülmektedir. Tarlada işlenen suçlar içinde ilk sırada adam öldürme, ikinci sırada kız kaçırma gelmektedir.

Tablo 3: Hükümlülerin İşledikleri Suç ile Ev Değişirmeleri Arasındaki İlişki

HALHASUÇ VE EV DEĞİŞTİRME

Sayı EVDEĞİŞTİRME

Satır Yüzdesi

Sütun Yüzdesi

Toplam Yüzde

HALHASUÇ	1 Hiç	2 Birkaç kez	3 Sık-sık	Satır Toplamı
1	83.3 67.0 51.5	13.6 46.0 8.4	3.1 39.3 1.9	1704 61.8
2	54.4 8.1 6.2	32.9 20.7 3.8	12.7 29.6 1.5	316 11.5
3	75.8 5.3 4.1	17.4 5.2 .9	6.7 7.4 .4	149 5.4
4	88.0 5.2 4.0	8.0 2.0 .4	4.0 3.7 .2	125 4.5
5	69.8 2.8 2.2	22.1 3.8 .7	8.1 5.2 .3	86 3.1
6	64.7 10.7 8.2	30.2 21.1 3.8	5.1 13.3 .7	351 12.7
7	69.2 .8 .7	23.1 1.2 .2	7.7 1.5 .1	26 .9
Sütun Toplamı	2120 78.9	502 18.2	135 4.9	2757 100.0

Ki-Kare = 186.76635

Anlamlılık = .00001

İstatistik	Değer	Yaklaşık Anlamlılık
Cramer'in V'si	.18404	.00001

HALHASUÇ 1. Adam öldürme, 2. Hırsızlık, 3. Uyuşturucu suçları, 4. Kızkaçırma, 5. Cinsel suçlar, 6. Gasp ve diğer suçlar, 7. Birden fazla suçluluk.

Hükümlülerin işledikleri suç ile yaşamları boyunca oturdukları evi değiştirme durumları arasında da oldukça güçlü ve anlamlı bir ilişki vardır ($P < 0.05$). Hükümlülerin çoğunluğu cezaevine girmeden önce hiç ev değiştirmediklerini belirtmişlerdir. Sık sık oturdukları evden taşındıklarını ifade edenlerin de çoğunluğu adam öldürme suçu işleyenlerdir. İkinci sırada hırsızlık yapanlar gelmektedir.

Tablo 4: Hükümlülerin Göç Etme Nedenleri ile İşledikleri Suç Arasındaki İlişki

HALHASUÇ ve GÖÇ NEDENLERİ

Sayı GÖÇNED

Satır Yüzdesi

Sütun Yüzdesi

Toplam Yüzde

HALHASUÇ	1	2	3	4	5	6	Satır Toplamı
1	35.9 53.7 17.8	37.4 49.3 18.6	1.8 26.9 .9	2.4 90.0 1.2	7.9 37.5 3.9	14.7 52.3 7.3	382 49.7
2	29.5 17.3 5.7	34.9 17.9 6.8	5.4 30.8 1.0		15.4 28.8 3.0	14.8 20.6 2.9	149 19.4
3	28.0 5.5 1.8	44.0 7.6 2.9	4.0 7.7 .3	2.0 10.0 .1	10.0 6.3 .7	12.0 5.6 .8	50 6.5
4	33.3 2.7 .9	28.6 2.1 .8			38.1 10.0 1.0		21 2.7
5	25.9 2.7 .9	44.4 4.1 1.6	3.7 3.8 .1			25.9 6.5 .9	27 3.5
6	33.8 17.6 5.9	39.8 18.3 6.9	6.0 30.8 1.0		9.8 16.3 1.7	10.5 13.1 1.8	133 17.3
7	16.7 .4 .1	33.3 .7 .3			16.7 1.3 .1	33.3 1.9 .3	6 .8
Sütun Toplamı	255 33.2	290 37.8	26 3.4	10 1.3	80 10.4	107 13.9	768 100.0

Kİ-Kare = 53.91192

$P > 0.05$

GÖÇNED: 1. İş bulmak için, 2. Daha iyi bir yaşam ümidiyle, 3. Okumak için, 4. Çocukları okutmak için, 5. Akrabalarını orada olduğu için, 6. Diğer

Cezaevine girmeden önce yaşadıkları yere başka bir yerden göç etmiş olan hükümlülerin işledikleri, suç ile göç etme nedenleri arasındaki ilişki anlamlı değildir ($P > 0.05$). Tablodan görüldüğü gibi grubun çoğu daha iyi bir yaşam ve iş bulmak için oturduğu

yerden göç etmiştir. Göç edenler arasında da adam öldürmeler çoğunluktadır. İş bulmak için göç edenler arasında adam öldürmeden sonra gasp, değerli evrak, sahte senet ve çek ile ilgili suçlar sık görülmektedir.

Tablo 5 : Hükümlülerin Suç Türü Kontrol Edildiğinde Öğrenim Düzeyi ile Yaşanan Yer İlişkisi

EDUC ve YAŞAYER

Kontrol Değişkeni HALHASUC = 1 (ADAM ÖLDÜRME)

Sayı YAŞAYER

Satır Yüzdesi	Sütun Yüzdesi			Toplam Yüzde
EDUC	1 İL	2 İLÇE	3 KÖY	Satır Toplamı
1	32 18.3 6.3 1.9	25 14.3 8.7 1.5	118 67.4 13.0 6.9	175 10.2
2	32 23.2 6.3 1.9	21 15.2 7.0 1.2	85 61.8 9.4 5.0	138 8.1
3	263 25.6 52.0 15.4	169 16.5 56.5 9.9	595 58.0 65.8 34.8	1027 60.0
4	105 45.9 20.8 6.1	49 21.4 16.4 2.9	75 32.8 8.3 4.4	229 13.4
5	64 50.0 12.6 3.7	32 25.0 10.7 1.9	32 25.0 3.5 1.9	128 7.5
6	10 66.7 2.0 .6	3 20.0 1.0 .2	2 13.3 .2 .1	15 .9
Sütun Toplamı	506 29.6	299 17.5	907 53.0	1712 100.0

Ki-Kare = 123.39032

Anlamlılık = .00001

İstatistik	Değer	Yaklaşık Anlamlılık
Cramer'in V'si	.18983	.00001

Suç türü kontrol edildiği zaman adam öldürme için öğrenim durumu ve yaşanan yer arasındaki ilişki çok güçlü olmamakta birlikte anlamlıdır (P < 0.05). İlkokul mezunu olanların her üç yer-

leşim yerinde de suç oranları yüksektir. Buna karşılık bu grubun yarından fazlası suçlarını köyde işlerken öğrenim düzeyi yükseldikçe suçu şehirde işleyenlerin oranı artmakta, kasaba ve köyde işleyenlerin oranı düşmektedir. Adam öldürmeler arasında en yüksek oran ilkokul mezunlarına, en düşük oran da yüksek okul veya üniversite mezunlarına aittir.

Toplam adam öldürmeler içinde % 34.8'i ilkokul mezunları tarafından köyde, % 15.4'ü aynı öğrenim düzeyine sahip suçlular tarafından şehirde işlenmektedir.

Tablo 6: Hükümlülerin Suç Türü Kontrol Edildiğinde Öğrenim Düzeyi ile Yaşanan Yer İlişkisi

EDUC ve YAŞAYER

Kontrol Değişkeni HALHASUC = 2 (HIRSIZLIK)

Sayı YAŞAYER

Satır Yüzdesi

Sütun Yüzdesi

Toplam Yüzde

EDUC	1 İL	2 İLÇE	3 KÖY	Satır Toplam
1	11 64.7 5.5 3.4	5 29.4 6.7 1.6	1 5.8 2.3 .9	17 5.4
2	20 58.8 10.1 6.3	7 20.5 9.4 2.2	7 20.5 16.2 2.2	34 10.8
3	122 63.8 61.6 38.7	42 21.9 56.7 13.3	27 14.1 62.7 8.5	191 60.6
4	31 63.2 15.6 9.8	13 26.5 17.5 4.1	5 10.2 11.6 1.6	49 15.6
5	13 56.5 6.6 4.1	7 30.4 9.5 2.2	3 13.0 7.0 1.0	23 7.3
6	.1 100.0 .5 .3			.1 .3
Sütun Toplamı	198 62.9	74 23.5	43 13.7	315 100.0

Ki-Kare = 15.97517 P > 0.05

Hırsızlık suçu işleyenlerde suç türü kontrol altında tutulduğunda öğrenim düzeyi ile yaşanan yer arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Buna karşılık tablonun incelenmesi sonucu, yağlımaların hangi gözlemlere rastlandığı görülebilir. Bu suçu işleyenlerin % 60.6'sı ilkököl mezunu, sadece % 0.3'ü yüksek okul veya üniversite mezunudur. İlkokul mezunu olup, hırsızlık suçu işleyenlerin de % 63.8'i suçu şehirde % 21.9'u kasabada, % 14.1'i de köyde işlemiştir. Öğrenim düzeyi yükseldikçe hırsızlık suçu oranları da düşmektedir. Hırsızlık suçu işleyenlerin % 62.9'u suçu ilde işlerken, bu oran köy için sadece % 13.7'dir.

Gasp suçunda suç türü kontrol altında tutulduğunda öğrenim düzeyi ve yaşanan yer ilişkisi anlamlı ve oldukça güçlüdür. $sd = 10$ için $p < 0.05$ 'tir. Bu suçu işleyenlerin % 48'i ilkököl mezunudur, onların da % 55.7'si suçu şehirde işlemiştir. Bütün eğitim düzeylerinde suçu şehirde işleyenlerin oranı % 56.5'tir. Köylerde gasp suç oranı diğer yerleşimlere göre düşüktür. Üniversite veya yüksek okul mezunları arasında suç oranı düşüktür. Ayrıca şehirde suç oranları diğer iki yerleşim yerinden yüksektir.

Ayrıca kız kaçırma, cinsel suçlar ve birden fazla suç işleyenlerde öğrenim durumu ve yaşanan yer arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Kız kaçırma suçundan hükümlülerin % 64.6'sı ilkököl mezunudur ve bunların da % 66'sı suçu köyde işlemiştir. Toplam sayı içinde suçu köyde işleyenlerin oranı % 60.6'dır.

Aynı şekilde, cinsel suç işleyenlerin % 37.6'sı, suçu köyde gerçekleştirmiştir. Bunların % 56.5'ini ilkököl mezunları oluşturmaktadır. İlkokul mezunları arasında cinsel suç işleyenlerin oranı şehir ve kasabada birbirine eşit (% 31.3), köyde biraz daha yüksektir (% 37.5).

Birden fazla suç işleyenlerde de dağılım diğer iki suç dağılımına benzemektedir. İlkokul mezunlarında suç frekansı yüksektir. Bunların da % 46'sı suçu şehirde işlemiştir.

Tablo 7: Hükümlülerin Suç Türü Kontrol Edildiğinde Yaşanan Yer ile Suç Yeri İlişkisi

YAŞAYER ve SUÇYERL

Kontrol Değişkeni HALHASUÇ = 1 (ADAM ÖLDÜRME)

Sayı SUÇYERL

Satır Yüzdesi

Sütun Yüzdesi

Toplam Yüzde

YAŞAYER	1 İl	2 İlçe	3 Köy	4 Diğer	Satır Toplamı
1	391 78.3	38 7.6	64 12.8	6 1.2	499 29.4
İl	62.8 23.0	16.5 2.2	7.8 3.7	.2 .3	
2	135 45.8	107 36.1	46 15.5	.8 2.7	296 17.5
İlçe	21.7 7.9	46.7 6.3	5.6 2.7	29.6 .4	
3	96 10.6	84 9.3	708 78.5	13 1.4	901 53.1
Köy	15.4 4.9	36.7 41.7	86.6 .7	48.1	
Sütun Toplamı	622 36.7	229 13.5	818 48.2	27 1.6	1696 100.0

Ki-Kare = 916.28332

Anlamlılık = .00001

İstatistik	Değer	Yaklaşık Anlamlılık
Cramer'in V'si	.51974	.00001

Adam öldürme suçlarında hükümlünün cezaevine girmeden önce yaşadığı yer ile suç işlediği yerleşim yeri arasında güçlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. ($P < 0.05$). Adam öldürmeler genellikle yaşanan yerde cereyan etmektedir. Özellikle suçun en sık işlendiği köylerde suç yeri ve yaşanan yer çoğunlukla aynı yerdir. İkinci sırada ilde yaşayıp, ilde öldürenlerin oranı gelir (% 78.3).

Kasabada yaşadığı halde suçu ilde işleyenlerin oranı ilde yaşayıp suçu kasabada işleyenlerin oranlarından yüksektir.

Tablo 8: Hükümlülerin Suç Türü Kontrol Edildiğinde Yaşanan Yer ile Suç Yeri İlişkisi

YAŞAYER ve SUÇYERL
Kontrol Değişkeni HALHASUC = 2 (HIRSIZLIK)
Sayı, SUÇYERL
Satır Yüzdesi

	Sütun Yüzdesi				Toplam Yüze
YAŞAYER	1 İl	2 İlçe	3 Köy	4 Diğer	Satır Toplamı
1	187 93.5 70.0	0 3.0 21.4	0 3.0 28.5	1 .5 100.0	200 63.1
İl	59.0	1.9	1.9	.3	
2	50 68.5 18.7	18 24.6 64.3	5 6.8 23.8		73 23.0
İlçe	15.7	5.8	1.6		
2	30 68.1 11.2	4 9.0 14.3	10 22.7 47.6		44 13.9
Köy	9.5	1.7	3.6		
Sütun Toplamı	267 84.2	28 8.8	21 6.8	1 .3	317 100.0

Ki-Kare = 55.71467 P > 0.05

Suç türü kontrol altında tutulduğunda hırsızlık için yaşanan yer ile suçun işlendiği yerleşim yeri arasındaki ilişki de anlamlı değildir.

Tablonun incelenmesi ilde yaşayanların genelde suçu da ilde işlediklerini göstermiştir. Ayrıca kasabada yaşayanların çoğunluğu suçu ilde işlemektedir. Genel olarak hırsızlık suçu en sık ilde işlenmektedir. Köy ve ildeki hırsızlık oranları arasında önemli farklılık vardır. Toplam hırsızlıkların % 84.2'si ilde cereyan etmektedir.

Tablo 9 : Hükümlülerin Suç Türü Kontrol Edildiğinde Yaşanan Yer ile Suç Yeri İlişkisi

YAŞAYER ve SUÇYERİ

Kontrol Değişkeni HALHASUÇ = 4 (KIZ KAÇIRMA)

Sayı SUÇYERİ

Satır Yüzdeleri Sütun Yüzdeleri Toplam Yüzdeleri

YAŞAYER	1 İl	2 İlçe	3 Köy	Satır Toplamı
1	20 64.5 62.5	2 6.4 13.3	9 29.0 11.6	31 25.0
2	4 22.2 12.5	7 36.8 46.6	7 36.8 9.0	18 14.5
3	8 10.6 25.0	6 6.0 49.0	61 81.3 79.2	75 60.5
Satır Toplamı	32 25.8	15 12.1	77 62.1	124 100.0

Ki-Kare = 48.77791

Anlamlılık = .00001

İstatistik	Değer	Yaklaşık Anlamlılık
Cramer'in V'si	.44348	.00001

Kız kaçırma suçu için eğilim uyandırıcı suçlarına benzemektedir. Yaşanan yer ile suç yeri ilişkisi güçlü ve anlamlıdır (P < 0.05).

Hükümlüler genelde yaşadıkları yerlerde kız kaçırma suçu işlemektedirler. Kız kaçırma suçlarının % 62.1'i köylerde işlenirken, il'de işlenen suç oranı % 25.8'dir. Bu suçtan hüküm giyenler arasında % 60.5'i köyde, % 25.1 il'de yaşamaktadır.

Tablo 10 : Hükümlülerin Suç Türü Kontrol Edildiğinde Suçun İşlendiği Yerleşim Yeri ile Suç Mahallii İlişkisi

SUÇYERİ ve SUÇYERİ
Kontrol Değişkeni HALHASUÇ = 1 (ADAM ÖLDÜRME)
Sayı SUÇYERİ
Satur Yüzdesi

SUÇYERİ	Satur Yüzdesi				Satur Toplamı
	1 Ev	2 Sokak	3 Tarla	4 Diğer	
I	149 25.2 46.0	339 57.4 45.5	28 3.9 7.3	80 13.5 37.2	596 37.0
II	43 19.5 13.3 2.7	119 54.1 18.0 7.4	26 11.8 8.3 1.6	32 14.5 14.9 2.0	230 13.8
3	132 17.3 40.7 8.3	283 37.1 38.0 17.7	280 34.1 82.8 16.3	87 11.4 40.5 5.4	782 47.7
4		4 16.0 .5 .3	5 20.0 1.6 .3	16 64.0 7.4 1.6	25 1.6
Satur Toplamı	324 20.3	745 46.6	314 19.6	215 13.5	1598 100.0

Ki-Kare = 265.26486

Anlamlılık = .00001

İstatistik	Değer	Yaklaşık Anlamlılık
Cramer'in V'si	.23523	.00001

Cana karşı suçlar da suç türü kontrol altında tutulduğu zaman, suçun işlendiği yerleşim yeri ile suçun nerede işlendiği (ev, sokak, tarla, vs.) arasında oldukça güçlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

İldeki adam öldürmeler arasında % 25.2'si, köyde işlenen adam öldürmeler arasında da % 17.3'ü evde gerçekleşmiştir. Buna karşılık ilde adam öldürmeler en çok sokakta, ikinci derecede evde gerçekleşirken, kırsal kesimde cana karşı suçlar en çok sokakta daha sonra da tarlada işlenmektedir. Tarlada adam öldürme, öldürmeye teşebbüs ve yaralamaya en sık kırsal kesimde rastlanmaktadır (% 82.8).

Suç türü kontrol altında tutulduğunda hırsızlık için suçun işlendiği yerleşim yeri suç yeri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Fakat hırsızlığın en çok ilde, sokakta gerçekleştiği görülmektedir. Kırsal kesimde hırsızlık oranı il ile karşılaştırıldığında oranların belirgin derecede düşük olduğu görülür. Bununla birlikte kırsal kesimde de hırsızlık en çok sokakta gerçekleşmektedir.

Özetle, bütün yerleşim yerlerinde sokakta hırsızlık oranı en yüksek bulunmuştur.

Uyuşturucu madde kullanmak, bulundurmak ve satmak gibi uyuşturucu maddelere ilişkin suçlar da suç türü kontrol altında tutulduğunda, örneklem içinde bu suç oranının düşük olması, gözlere dağılan frekansın 8 göz için 5'ten küçük çıkmasına neden olmuştur. Bunun için gruplar arası ilişki hakkında χ^2 yardımıyla yorum yapmak mümkün olmamaktadır. Fakat uyuşturucu madde suçlarının frekansı düşük de olsa yerleşim yerlerinin hepsine dağıldığı görülmüştür. Bu dağılıma rağmen, bu tür suçlar en sık şehirlerde sokakta, ikinci derecede yerleşim yeri olarak köyde, kahvede, işyerinde, tarlada vs. işlenmiştir.

Kız kaçırma için suç türü kontrol altında tutulduğu zaman bu suçtan hüküm giyen 119 kişinin çoğunun kırsal kesimde suçunu farklı yerlerde işlediği fakat en çok köyde evden kız kaçırdığı görülmüştür. Buna karşılık şehirde de kız kaçırma suçu sıklığı köyden sonra ikinci sıradadır ve en çok evde işlenmiştir. Frekansların gözlere dağılım biçimi anlamlı bir χ^2 değeri elde edilmesini engellemiştir.

Suç sınıflaması yaparken diğer kategorisinde topladığımız çoğunluğu gasp suçu olan ayrıca az sayıda sahte evrak-sahte çek düzenleme, görevini kötüye kullanma, rüşvet suçlarından oluşan suç kategorisinin kontrol değişkeni olarak alınması ile diğer iki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Buna karşılık suç yüzdeleri incelendiğinde gasp ve diğer suçların % 69.5'inin ilde,

sadece % 3.3'ünün köyde işlendiği görülür. İfade işlenen suçların da % 54.8'i sokakta işlenmiştir. Zaten hangi yerleşim yerinde olursa olsun sokakta işlenen suç oranı en yüksektir. Ayrıca bu suçların yurtdışında bir ilde işlenme frekansı da daha önce incelediğimiz suç türlerinden yüksektir.

IV- GENEL DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Araştırma verilerinin değişik istatistiksel analizler uygulanarak değerlendirilmesi sonucu Türkiye'de suçluların sosyal, kültürel ve ekonomik özellikleri büyük ölçüde belirlenmiştir.

Kişinin yaşadığı çevreden çok etkilendiği bunun kişinin hem toplum tarafından onaylanan, hem de saptmış davranışları için geçerli olduğu sosyolojik bir gerçektir. Diğer ülkelerde yapılan çalışmalar, kentleşme sonucu ortaya çıkan bazı olumsuzlukların suç oranlarını artırdığını, kırsal kesim suçu olarak bilinen bazı suç türlerinin artık kentlerde de yaygınlaştığını göstermiştir. Bu durum da şüphesiz toplumdaki topluma farklılık gösterir. Araştırma sonuçlarımız Türkiye'de hızlı sosyal değişmeye rağmen, bazı tür suçların hala kırsal kesim suçu olduğunu ve kır kent farklılaşmasında gerek suç türleri, gerekse suçun sıklığı açısından halen mevcut olduğunu göstermiştir.

Örneklemin % 62'sinin adam öldürme suçu işlemiş olması ve bu suçları hüküm giyenlerin çoğunun kırsal kesimde yaşayıp suçunu da yaşadığı yerde işlemesi bize adam öldürme suçunun Türkiye'de özellikle kırsal kesimde önemli bir problem olduğunu göstermektedir. Adam öldürme yanında kız kaçırma da kırsal kesim için önemli bir suç türüdür. Araştırma sonuçları, kırsal kesimde kız kaçırmanın halen devam ettiğini göstermiştir. Bu da kırsal kesimde kız kaçırmanın yoğunluğunu büyük ölçüde açıklamaktadır. Buna karşılık, hırsızlık, cinsel suçlar, gasp ve birden fazla suçluluklar şehirlerde daha yaygındır.

Araştırma sonuçlarında, kırsal kesimin erken yaşta evlenme ve evlendirme adetlerinin yaygın biçimde uygulandığı ortaya çıkmış-

tır. Erkek ve kadınlarda evlenme yaş ortalaması düşüktür. Evlenme yaşı sıklığı erkeklerde 22.5, kadınlarda 17.5 yaşında doruk noktasına ulaşmaktadır. Grubun suç işleme yaşının düşüklüğüne rağmen çoğunun evli olması bunu kanıtlamaktadır.

Kız kaçıranların da % 57.6'sının hiç evlenmemiş % 35.2'sinin evli kişiler olması evlilikle ilgili problemlerin bir başka göstergesi olarak kabul edilebilir.

Çevrenin suç işlemeyi hoş karşılamamasına ve teşvik etmemesine rağmen, sosyal yapıda mevcut bazı problemlerin çözümünde, öğrenim düzeyi düşük olanlarda ve kırsal kesimde yaşayanlarda suç işleme yoluna gidilmesi ilginçtir.

Çevrenin adam öldürünlere, hırsızlık yapanlara iyi davranmadığını belirtenlerin çoğunun köyde yaşaması, köyde sosyal kontrolün ve baskının daha etkin olmasının sonucudur. Buna karşılık bir kırsal kesim suçu olan kız kaçırma durumunda çevrenin suçluya hiçbir şey olmamış gibi davrandığını ifade edenlerin oranının da % 60.0 olması gene bu davranışın kırsal kesimde çok sık görülmesi ve kabul görmesiyle açıklanabilir.

Kültürel yapı içinde örf, adet ve inançlardan bazılarının yanlış yorumlanması öç alma, namus ve şerefini kurtarma gibi davranışları teşvik edici hatta bir çok durumda zorlayıcı etkiler yaparak, anti-sosyal davranışlara yol açabilmektedir.

Bunun en belirgin örneği köylerde işlenen adam öldürme suçlarının en önemli nedeninin namus uğruna ve kıskançlık daha sonra da kan davası olmasıdır. Böylece araştırma sonuçlarınıza göre kan davası hem adam öldürmeye neden olmakta hem de adam öldürme ve kız kaçırma sonucu kan davası başlayabilmektedir. Bu sonuçlar bu konu ile ilgili hipotezlerimizi doğrulamıştır.

Özellikle kırsal kesimde cezaların ağırlığına rağmen adam öldürmenin çatışma çözmede bir araç olarak kullanıldığını görmekteyiz. Bu durum, kültürün davranışları, biçimlemede ne denli etkili olduğunun açık bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Özellikle kırsal kesimde gelenekler doğrultusunda kan gütmeye ve namus ya da şeref korumaya yönelik olarak işlenen adam öldürme suçları toplumsal açıdan onay görmektedir. Kız kaçırmamanın özellikle kırsal kesimde evlenmek için gerçekleştirilmesi ve çevrenin bu suçu işleyenlere olumsuz tavır almaması bunun bir başka örneği olarak belirtmektedir. Sosyal yapı içinde sapma olarak nitelendirilen bir davranışın, kültürel yapıda "beklenen" ve "onaylanan" nitelikte bir davranış olması ile dikkat çekici bir karşılığın ortaya çıkabileceği görülmektedir.

Bu karşılık, bazı suç türlerinin genel kültürel yapıda yer alan değerler sistemi çerçevesinde kişinin suça yönelmesiyle belirlenebilecek bir alt kültürel yaldayan geliştirilmesini gerekli kılmaktadır, diyebiliriz.

Örneğimizi oluşturan suçuların büyük bölümü yaşadığı yerin yerlidir. Bu da, suç işlemede yatsı hareketliliğin belirleyici bir faktör olmadığını göstermektedir. Aksine, uzun süre aynı yerde yaşamak özellikle adam öldürme ve kız kaçırmaya suçlarında sosyal ve kültürel yapının etkinliğini artırmaktadır.

Ayrıca bir başka ilginç sonuç, hükümlülerin çoğunun suçu yaşadıkları yerde işlemiş olmalarıdır. Bu durum göçün suçlulukta etkili bir faktör olduğu hipotezini kanıtlanamamaktadır.

Türkiye'de cana karşı suçlar en sık kırsal kesimde, mala karşı suçlar da il ve ilçelerde işlenmektedir. Cana karşı suçlarda en belirgin neden namus uğruna ve kiskançlık yüzünden, mala karşı suçlarda da maddi sıkıntıdır. Bu sonuçlar cana karşı suçların kırsal kesim suçu olduğu hakkındaki hipotezimizi doğrulamaktadır.

Özellikle kırsal kesimde yaşayanların, öğrenim düzeylerinin yükseltilmesi yolunda tedbirler alınması, çatışmaların, anlaşmazlıkların çözümünde suçu özellikle adam öldürmeyi bir çözüm olarak görmemelerini sağlamak için halkın eğitilmesi, bilinçlendirilmesi, ateşli silah taşıma ve gelişigüzel kullanma alışkanlığından vazgeçtirilmeye çalışılmasının suç oranlarının düşmesine etkisi olacağı kanısındayız.

KAYNAKÇA

- BROOM, Leonard and P. SELZNICK. *Sociology*. Harper and Row Pub., New York, 1963.
- BURGESS, Ernest and D. BOGUE. "Research in Urban Society". *Urban Sociology*. (Burgess and Bogue Eds), The University of Chicago Press, Chicago, 1967.
- CALDWELL, Robert. *Criminology*, The Ronald Press, Comp., New York, 1971.
- CAPLOW, Theodore. *Elementary Sociology*, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1971.
- DÖNMEZER, Sulhi. "Bir Küçük Şehir Toplumunda Suçluluk (Ereğli Projesi)", İ.Ü. Hukuk Fak. Ceza Hukuku ve Kriminoloji Enstitüsü, "Şehirleşmenin Doğurduğu Ceza Adaleti Sorunları", Sempozyumu, 17-18 Aralık 1973, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1974.
- FARLEY, John E. "Suburbanization and Central-City Crime Rates: New Evidence and Reinterpretation". *American Journal of Sociology*, Vol. 93, No.3, Nov, 1987, 688-700.
- İÇLİ, Tülin. "Uyuşturucu Madde Suçlarında Bazı Sosyal Faktörler" *H.Ü. Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, Aralık 1985: 115-127.
- İÇLİ, Tülin. "Adam Öldürme Olayında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Faktörlerin Önemi" *H.Ü. Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 2, Ekim 1987: 21-45.
- İÇLİ, Tülin. "Sosyal Bilimlerde İstatistik", H.Ü. Fen Fakültesi Basımevi, Ankara, 1987.
- LANDESCA, John. *Urban Sociology: Organized Crime in Chicago*, The University of Chicago Press, Chicago, 1967.

LEVIN, Yale and A.LINDESMITH. "Ecology, Crime and Delinquency", *English Ecology and Criminology of Past Century*, (H.L. Coss and D.M. Peterson, Eds) Meredith Corporation, New York, 1971.

MORIS, Terence. "Ecology Crime and Delinquency", *Some Ecological Studies of the 19th Century*, New York, 1971.

REID, Titus S. *Crime and Criminology*, Holt Rinehart and Winston, New York, 1981.

SIEGEL, Larry J. *Criminology*, West Publishers Company, St. Paul, 1989.

SYKES, Graham M., *Crime and Society*, Princeton Uni. Press, Princeton, 1963.